СЕРІЯ «Державне управління»

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-7\(13\)-10-20](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-7(13)-10-20)

УДК 371.2:331.526(477)

Бабіна Валентина Олександрівна кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права державного університету «Одеська політехніка», проспект Шевченко, 1, м. Одеса, 65044, тел.: (050) 505-88-33, e-mail: ona2009@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2796-5024>

Латишева Вікторія Валентинівна кандидат наук з державного управління, доцент кафедри міжнародних відносин та права державного університету «Одеська політехніка», проспект Шевченко, 1, м. Одеса, 65044, тел.: (050) 490-28-15, e-mail: viktorialatiseva@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6224-4030>

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Анотація. У статті досліджено сучасний стан та проблеми формування позитивного іміджу України на міжнародній арені.

Актуальність тематики статті підтверджується низкою ґрунтовних досліджень вітчизняних науковців, які приділяють значну увагу таким аспектам, як теоретико-методологічні засади формування міжнародного іміджу України та окремим проблемам формування іміджу держави в умовах сучасних глобалізаційних та інформаційних викликів.

Наразі існує тенденція до зростання наукового інтересу щодо формування міжнародного іміджу України, спричиненого підвищенням ролі міжособистісної комунікації, тяжіння до естетизації соціальної реальності, домінуванням візуальної форми світосприйняття, поширенням інтерактивних медійних технологій тощо.

Швидкісні темпи розповсюдження інформації, урізноманітнення каналів її поширення за допомогою світової мережі Інтернет, створення нових практик маніпулювання інформацією, загострення інформаційних конфліктів та кібертероризму – все це вимагає наявності адекватних управлінських механізмів здатних підтримати міжнародний імідж держави на належному рівні.

На формування позитивного міжнародного іміджу України активно впливають як внутрішньо-трансформаційні фактори, пов'язані зі суспільно-політичними процесами, що відбуваються в середині країни, так і зовнішні, зокрема – активізація антиукраїнської пропаганди в боку Росії.

Сьогодні в Україні, яка знаходиться в умовах перманентної соціально-економічної кризи та постійної трансформації управлінської системи під впливом численних соціальних потрясінь, викликаних черговим загостренням

ситуації в зоні АТО, на тлі боротьби з коронавірусною інфекцією, висувається все більше вимог до якості та обсягу інформації, що поширюється світом про країну та становить основу її міжнародного іміджу.

Достовірність, своєчасність та компетентність поширюваної інформації, а також протидія інформаційному тероризму є складовою не лише міжнародного іміджу будь-якої держави, а постає елементом системи її національної безпеки.

Саме тому дослідження сучасних проблем формування позитивного іміджу України на міжнародній арені є актуальним, а вироблення пропозицій щодо врахування існуючих прорахунків у формуванні міжнародного іміджу України є пріоритетним завданням в сучасних умовах.

Ключові слова: імідж, міжнародний імідж, публічна дипломатія, інформаційна безпека, шляхи удосконалення.

Babina Valentyna Oleksandrivna Candidate of Political Science, Associate Professor of the Department of International Relations and Law, Odessa Polytechnic State University, Shevchenko Avenue, 1, Odessa, 65044, tel .: (050) 505-88-33, e-mail: ona2009@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2796-5024>

Latysheva Victoria Valentinovna Candidate of Science in Public Administration, Associate Professor of International Relations and Law, Odessa Polytechnic State University, Shevchenko Avenue, 1, Odessa, 65044, tel .: (050) 490-28-15, e-mail: viktorialatiseva@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6224-4030>

PROBLEMS OF FORMING A POSITIVE IMAGE OF UKRAINE IN THE INTERNATIONAL ARENA

Abstract. In the article the modern state and problems of forming of positive image of Ukraine are investigational in the international arena. Actuality of subjects of the article is confirmed by the row of sound researches of home scientists, that spare considerable attention to such aspects, principles of forming of international image of Ukraine, and to the separate problems of forming of image of the state in the conditions of modern globalization and informative calls.

Now there is a tendency to the increase of scientific interest in relation to forming of the international image of Ukraine, caused by the increase of role of communication, prevailing of visual form of perception of the world, distribution of interactive media technologies and others like that. Speed rates of distribution of information, creation of variety channels of her distribution by means of world network the Internet, creation of new practices of manipulation, intensifying of informative conflicts, information and cyber terrorism, all of it requires to the presence of adequate administrative mechanisms of able to support the international image of the state on a due levels.

On forming of positive international image of Ukraine influence actively, both inwardly-transformation factors related to the social and political processes, that take place in a middle a country and external, in particular, activation of anti Ukrainian propaganda at the side of Russia. Today in Ukraine that is in the conditions of permanent socio-economic crisis and permanent transformation of the administrative

system, under act of the numerous social shocks caused by the duty intensifying of situation in the zone of anti-terrorist operation, on a background a fight against a COVID, all more requirements are pulled out to quality and volume of information that spreads the world about a country and presents basis of her international image.

Authenticity, timeliness and competence of expandable information, and also counteraction to informative terrorism is a constituent not only of international image of any state, and appears the element of the system of her national safety. For this reason, research of modern problems of forming of positive image of Ukraine in the international arena is actual, and making of suggestions, in relation to taking into account of existent miscalculations in forming of international image of Ukraine is foreground job in modern terms.

Keywords: image, international image, public diplomacy, informative safety, ways of improvement.

Постановка проблеми: На сьогодні в Україні сформувалися ціла низка деструктивних чинників, що постійно впливають на її імідж на міжнародній арені.

Зокрема, Україна вже сьомий рік перебуває в умовах військового конфлікту, сама наявність якого не додає країні балів до її позитивного іміджу.

Розгортання ж на цьому тлі агресивної антиукраїнської пропаганди, тривалість якої значно перевищує вищезначені сім років із активним використанням можливостей ІТ-технологій нашими опонентами ставить країну у вкрай не вигідні умови, змушуючи органи влади України постійно реагувати в екстреному режимі на нові виклики, займаючи тим самим оборонну позицію.

Негативно впливає на формування міжнародного іміджу України у світі і скорочення міжнаціональних контактів, міжкультурної взаємодії та туристичних потоків, на тлі світової пандемії коронавірусної інфекції.

Окрім нових загроз на формування іміджу України на міжнародній арені негативно впливають вже «традиційні» чинники – високий рівень корупції, значні прорахунки в сфері управління, складне економічне становище тощо.

Розв'язання цих та інших проблем, що постають на шляху формування позитивного іміджу України на міжнародній арені потребують координації дій всіх гілок влади, розробки єдиної загальнодержавної концепції по побудові іміджу країни, відповідного правового та фінансового супроводу, що й доводить актуальність обраної теми дослідження цієї статті.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Науковою базою дослідження стали роботи вітчизняних науковців, що досліджують сучасний стан, виклики, проблеми формування іміджу України на міжнародній арені, сучасні методики оцінки іміджу, офіційні дані органів державної виконавчої влади та ін.

Так, серед вітчизняних науковців теоретико-методологічні засади формування міжнародного іміджу України досліджують О. Корх та Г. Поспехова, К. Савон та О. Ялова аналізують сучасний стан іміджу України у світі, Г. Піскорська та Н. Яковенко розглядають імідж України в контексті російсько-українського конфлікту, Н. Качинська вивчає міжнародний імідж України в контексті забезпечення захисту національних інтересів, А. Старостіна,

В. Кравченко та А. Личова узагальнюють сучасні методики оцінки бренду країн та визначають чинники формування міжнародного іміджу країн, О. Чумак визначає імідж України як один із чинників впливу на міжнародно-правові відносини та ін.

Метою статті є аналіз проблем, що виникають під час формування сучасного іміджу України на міжнародній арені, визначення основних деструктивних чинників, що впливають на процес його формування та пошук напрямків його коригування.

Виклад основного матеріалу: У словнику-довіднику «Управління суспільним розвитком» наукова категорія «імідж», визначається як образ, який цілеспрямовано формується й покликаний здійснювати емоційно-психологічний вплив на оточення з метою популяризації, реклами тощо [1, с. 72].

На сьогодні основним джерелом інформації про країну на міжнародній арені були і залишаються як традиційні канали поширення інформації – офіційні повідомлення вищих органів законодавчої та виконавчої влади, повідомлення, щодо участі України в діяльності міжнародних організаціях, регіональних утвореннях, в т. ч. інтерв'ю посадових осіб міжнародним виданням та ін., так і відносно нові способи комунікативної взаємодії між державами світу в умовах розвитку інформаційного суспільства, а саме: «громадська» або «публічна» дипломатія, комунікація на інтернет-сайтах та платформах, участь в онлайн-конференціях, спілкування в соціальних мережах та ін.

На побутовому рівні уявлення про країну формують і самі українці під час робочих поїздок, чи туристичних подорожей, спілкуючись із жителями країни перебування.

Зазвичай, уявлення, сформоване про Україну та українців під час таких візитів, є більш стійким, ніж багаторічна та щоденна робота всього дипломатичного корпусу країни.

Про цей аспект варто пам'ятати і самим українцям, які репрезентують країну за кордоном.

Із огляду на геополітичні тенденції, що формуються у світі останнім часом, а саме: посилення глобальної конкуренції та загострення на цьому тлі суперечок на міждержавному рівні, зниження ефективності існуючої системи міжнародної безпеки, зростання етнічних, релігійних, політичних, расових та ін. конфліктів, – вказує на необхідність пошуку нових механізмів, здатних забезпечити, не лише поширення достовірної та достатньої інформації про країну, а й позитивно вплинути на формування її міжнародного іміджу країни.

Сьогодні інформаційне поле України закордоном має переважно негативне забарвлення, тобто більшість інформаційних приводів щодо України стосується анексії Криму, перебігу військових дій в Донецькій та Луганській областях, корупційних скандалів та швидкості поширення коронавірусної інфекції.

Крім цього, у зв'язку з проведенням парламентських та президентських виборів у 2019 році в Україні відбулася часткова зміна політико-управлінської еліти, наслідком якої став прихід до влади посадових осіб, що не мають належного досвіду, як у галузі дипломатичних зносин, так і у здійсненні відповідної комунікації на міжнародному рівні, що призвело до появи значної

кількості суперечливих інформаційних повідомлень, які проголошувалися представниками вищих органів законодавчої та виконавчої влади, були протилежними за змістом та вносили не лише сум'яття у вітчизняну зовнішню політику, а й створювали «образ» ненадійного партнера, що не здатен досягти консенсусу в середині країни.

Протягом 2019-2020 років в Україні відбулося ряд неоднозначних подій, які свідчать про непрофесійність наших високопосадовців, а їх дії викликають у наших міжнародних партнерів, як мінімум подив.

Наприклад, події, що відбулися 12 липня 2020 року у м. Луцьк, Волинської області, коли громадянин України захопив автобус із заручниками та утримував їх більше 12 годин та здався самостійно після виконання його вимог Президентом України [2].

Автори статті не є фахівцями у сфері проведення антитерористичних операцій, а тому можемо висловити власну думку лише щодо впливу зазначеної події на міжнародний імідж України.

Нам видається дуже сумнівним залучення до антитерористичних операцій та проведення перемовин з терористами посадової особи рівня Президента України, оскільки це, по-перше, створює прецедент, відповідно до якого будь-яка особа може диктувати свої умови, по-друге, свідчить про слабкість та непрофесійність виконавчих органів, до компетенції яких входить розв'язання вищезначених конфліктів.

Крім того, дії деяких народних депутатів України, як наприклад, приватний візит Є. Шевченка до Білорусії та його зустріч з Президентом Білорусії О. Лукашенком, чи вечірка, влаштована на честь дня народження дружини М. Тищенко у розпал карантину – прямо дискредитують владу та негативно впливають на імідж України на міжнародній арені [3].

Негативно вплинули на імідж України і події всередині країни, пов'язані з поширенням коронавірусної інфекції, зокрема, протести, які відбулися 14-20 лютого 2020 року в селищі Нові Санжари Полтавської області [4].

Інформаційні повідомлення із надмірно бурхливою реакцією мешканців цього населеного пункту на прибуття та розміщення евакуйованих громадян України з міста Ухань (КНР) до України в рамках здійснення карантинних заходів, облетіли весь світ.

Якщо у докоронавірусний період негативне інформаційне поле, що сформувалося навколо України, вдавалося «розфарбовувати» позитивними месенджерами завдяки зусиллям публічної та культурної дипломатії, то із закриттям кордонів та вжиттям протиепідемічних заходів цей ресурс практично втратив свою актуальність.

На нашу думку, саме публічна дипломатія сьогодні відіграє ключову роль у формуванні ефективної комунікації, як на міжнародному рівні, так і в середині країни.

Відсутність інформаційної взаємодії та налагодженого конструктивного діалогу між сторонами призводить не лише до інформаційної деформації, а й створює передумови до загострення конфліктів на міжнародному рівні.

При цьому, публічна дипломатія здатна забезпечити виявлення та залучення зацікавлених осіб до переговорного процесу, в тому числі – міжнародних акторів, що мають протилежну точку зору.

Іще одним потужним інструментом, здатним забезпечити поширення інформації щодо України в позитивному ракурсі закордоном, є українська діаспора.

В першу чергу, стосовно таких країн, як Канада, США, Італія, Іспанія, Португалія та Польща.

Зрозуміло, що використання відповідного інструменту не можливе без значної організаційної роботи з боку органів виконавчої влади, що неможливо без скоординованої та ефективної діяльності трьох міністерств: Міністерства закордонних справ України, Міністерства освіти та науки України та Міністерства культури та інформаційної політики.

Загальні засади відповідної співпраці було окреслено в Указі Президента України «Про Національну концепцію співпраці із закордонними українцями» від 13.10.2006 № 875 [5], Концепції Державної програми співпраці із закордонними українцями на 2017-2020 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів від 21 червня 2017 р. № 428-р [6] та власне програми, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 344 [7].

Державна програма співпраці із закордонними українцями фінансується за рахунок коштів державного бюджету. Так, у 2018 році на заходи зі співпраці із закордонними українцями було виділено 772284 дол. США; у 2019 – 841804,81 дол. США; у 2020 – 70132,88 дол. США [8]. Варто зазначити, що наведені дані – це лише суми, що планувалося витратити, реально освоєні та профінансовані кошти є значно меншими.

І навіть вищенаведені дані демонструють значне скорочення витрат на фінансування співпраці із закордонними українцями у 2020 році.

У цілому, координація діяльності щодо формування позитивного іміджу України здійснюється Міністерством закордонних справ України та безпосередньо Департаментом комунікації та публічної інформації.

Аналіз заходів здійснених в межах виконання програми дає підстави говорити про її успішність. Так, у 2018 році із запланованих 197 заходів реалізовано 229; у 2019 р. із запланованих 240 заходів реалізовано 327; у 2020 р. із запланованих 323 заходів реалізовано 43 (таке різке скорочення кількості заходів спричинене протиепідемічними обмеженнями запровадженими у зв'язку із поширенням короно вірусної інфекції) [8].

Разом з тим, попри зростання кількості заходів, направлених на формування позитивного іміджу України, занепокоєння викликає відсутність інформації щодо зворотного зв'язку та реакції цільової аудиторії на проведені заходи.

Наприклад, наскільки заходи, присвячені залученню іноземних студентів на навчання до України в рамках проектів «Study in Ukraine», «CorrectUA», сприяють покращенню її міжнародному іміджеві.

Загалом, кризовий для всього світу 2020 рік став роком тотального впровадження дистанційної роботи та ІТ-технологій.

При цьому, як свідчать дані «Звіту про огляд витрат державного бюджету у сфері зовнішніх зносин у частині бюджетної програми 1401110 «Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України», забезпечення діяльності Українського інституту, заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України» [8], за останні три роки в рамках програми фактично не використовувалися кошти на створення веб-сайтів та іншого цифрового контенту.

Причиною цього є, в першу чергу, невідповідність наявного правового регулювання сучасним реаліям, зокрема – віднесення діяльності щодо створення та супроводу веб-сайтів до капітальних витрат.

Попри скорочення обсягу фінансування та недосконалість чинного законодавства, Міністерство закордонних справ України докладає зусиль щодо впровадження цифрової дипломатії в Україні.

Наприклад, створення у 2020-2021 р. р. цифрової бібліотеки для дипломатів, яка містить презентації ключових напрямів та особливостей візуального стилю, бренду України, матеріали для інформаційних кампаній, приклади реалізації успішних проектів та ін.

Гарним прикладом використання цифрових технологій є створення офіційного веб-сайту України, на який можна зайти за посиланням – <https://ukraine.ua>.

Сайт, має сучасне графічне зображення та належне інформаційне наповнення, що постійно оновлюється, але цього не достатньо для зацікавлення нової аудиторії та поширення інформації з метою підвищення іміджу України у світі.

Разом з тим, в умовах жорсткої інформаційної війни, що здійснюється проти України, сьогодні простого інформування не достатньо.

Усвідомлюючи існуючі загрози та реагуючи на виклики, які виникли у березні 2021 року, було утворено Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при Міністерстві культури та інформаційної політики України [9,10], а в травні цього ж року – започатковано Центр протидії дезінформації при Раді національної безпеки та оборони України [11].

До компетенції новоствореного Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, в першу чергу, входить координація зусиль органів виконавчої влади щодо вироблення єдиної позиції щодо основних українських наративів – історії, культури, мови та моніторинг інформаційного простору, щодо викривлення інформації та поширення дезінформації, напрацювання контрнативів, створення онлайн-ресурсу, який активно реагуватиме на інформатакита ін.

Також, як було наголошено на презентації Центру, ключовими аспектами його діяльності мають стати міжнародна спрямованість та активна співпраця з громадськими організаціями [9, 10].

У відповідності до Положення про Центр протидії дезінформації при РНБО, його завданнями є «здійснення заходів щодо протидії поточним і прогнозованим загрозам національній безпеці та національним інтересам України в інформаційній сфері, забезпечення інформаційної безпеки України, виявлення та

протидії дезінформації, ефективної протидії пропаганді, деструктивним інформаційним впливам і кампаніям, запобігання спробам маніпулювання громадською думкою» [11].

На перший погляд, завдання новостворених Центрів є подібними і дещо незрозумілим: навіщо було створювати одразу два Центри з подібними функціями? При цьому, оскільки наразі в широкому доступі відсутнє Положення «Про Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при Міністерстві культури та інформаційної політики України», у нас не має можливості для їх порівняння.

Безумовно, створення відповідних Центрів, за умови їх ефективної діяльності є актуальним, більше того – подібний Центр необхідно було створити, ще років десять тому, тобто – до початку анексії Криму та військових дій в Донецькій та Луганській областях, адже однією із ключових причин виникнення подібної ситуації є тотальний програв України в інформаційній війні.

Також, аналіз Положення про Центр протидії дезінформації [11] показав, що цей Центр має, в першу чергу, консультативні, методичні, інформаційні та координуючі функції.

Вважаємо, що, окрім вищезначеного, необхідно посилювати і контролюючи складову, тобто – не лише моніторинг та контрпропаганду, а й притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності, втім це – вже є повноваженням правоохоронних органів України.

Наразі, до повноважень вищезначеного Центру варто було б включити хоча б підготовку подання до правоохоронних органів за результатами здійснюваного ним моніторингу та виявлених фактів.

Також, проблемним аспектом побудови сучасного міжнародного іміджу України є необхідність посилення роботи у відповідному напрямку на регіональному рівні та рівні місцевого самоврядування, в першу чергу, за допомогою інформаційно-методичного супроводу, а також – здійснення належного контролю за їх діяльністю.

На сьогодні, як територіальні громади, так і обласні державні адміністрації докладають значних зусиль щодо формування та підтримки власного іміджу, при цьому, вони постійно (або періодично) підтримують міжнародні контакти в процесі здійснюваної ними діяльності.

Наприклад, в рамках транскордонного співробітництва, беручи участь в міжнародних грантових програмах, підвищуючи кваліфікацію, приймаючи участь у міжнародних конференціях, форумах та симпозіумах різноманітного спрямування, залучаючи іноземні інвестиції, встановлюючи тісні зв'язки з містами-побратимами та ін.

Таким чином, всі вищезначені форми співпраці з міжнародними партнерами не лише презентують власне регіони та їх територіальні громади, а й державу Україну загалом.

І саме регіональні та місцеві органи виконавчої влади наразі потребують, як консультативної, так і інформаційної підтримки в рамках відповідної співпраці.

Більше, того є потреба в організації та проведенні відповідних тренінгових програм та короткострокових онлайн-курсів з підвищення кваліфікації

посадових осіб органів місцевого самоврядування в рамках здійснюваної ними міжнародної взаємодії.

Зокрема, в частині знання ними дипломатичного протоколу та етикету, обігу та пошуку інформації на міжнародному рівні, налагодження міжкультурної взаємодії та ін.

Отже, сподіваємося, що співпраця з органами виконавчої влади задекларована при презентації Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при Міністерстві культури та інформаційної політики, поширюватиметься не лише на центральні органи виконавчої влади, а й враховуватиме інтереси регіонів.

Висновки. Таким чином, результати нашого дослідження дозволяють нам зробити певні висновки:

- покращення іміджу України на міжнародному рівні має стати пріоритетним завданням органів виконавчої влади, для чого необхідно прийняти сучасну Стратегію публічної дипломатії, яка має містити напрями та основні маркери щодо формування позитивного іміджу України на міжнародній арені;

- на сьогодні у процесі реалізації державної політики щодо формування та підтримки міжнародного іміджу України існує дублювання функцій між Міністерством закордонних справ України, Міністерством освіти та науки та Міністерством культури та інформаційної політики;

- рівень фінансування заходів щодо підтримки міжнародного іміджу України на сьогодні є незадовільним;

- проблемним аспектом при здійсненні відповідних заходів є відсутність зворотного зв'язку між організаторами заходу та цільовою аудиторією в частині оцінки його ефективності.

Загалом, відсутність наукового підходу щодо організації роботи по покращенню міжнародного іміджу країни, в першу чергу, це стосується проведення соціологічних та експертних досліджень щодо визначення сучасного стану міжнародного іміджу України, а також – визначення домінуючих факторів, що впливають на формування міжнародного іміджу в конкретній країні з урахуванням ментальних та національних особливостей її жителів, а тому може невілювати всі раніше докладені зусилля у цьому напрямку.

Також, зважаючи на зростаючу роль Інтернет технологій, варто зосередити роботу саме у цьому напрямку – шляхом створення нових інформаційних проектів та сайтів в країнах, що є стратегічними партнерами України.

Доцільним є також посилення контролю за змістовним наповненням сайтів органів місцевого самоврядування, в частині наявності в них англomовної сторінки, щодо офіційної інформації про регіон, громаду тощо.

Важливо, що інформаційне наповнення відповідних сайтів має формуватися та орієнтуватися на потреби та запити якомога більшого кола споживачів, ґрунтуючись на даних соціологічних опитувань.

Література:

1. Управління суспільним розвитком: словник-довідник / За заг. ред. А. М. Михненка, В. Д. Бакуменка. – К.: Вид-во НАДУ. – 2006. – С.72

2. Теракт в Луцьку: що не так зробили Зеленський, Аваков та СБУ. URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/features-53442972> (дата звернення 29.05. 2021)
3. Черговий скандал у «Слузі народу». Як люблять Україну Лукашенко і Шевченко? URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/cherhovyy-skandal-u-sluzi-narodu-lukashenko-i-shevchenko/31215819.html> (дата звернення 29.04. 2021)
4. Нові Санжари протестують через прибуття евакуйованих з Китаю. URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/news-51570606> (дата звернення 29.05.2021)
5. Про Національну концепцію співпраці із закордонними українцями: Указ Президента України від 13.10.2006 № 875. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875/2006#Text> (дата звернення 27.05.2021)
6. Державна програма співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 344 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344-2018-%D0%BF#n16> (дата звернення 27.05.2021)
7. Концепція державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 червня 2017 р. № 428-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428-2017-%D1%80#n9> (дата звернення 27.05.2021)
8. Звіт про огляд витрат державного бюджету у сфері зовнішніх зносин у частині бюджетної програми 1401110 «Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України», забезпечення діяльності Українського інституту, заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України. URL : <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/zvit-oglyadu-vitrat-2018-2020.pdf> (дата звернення 27.05.2021)
9. Боротьба з фейками: Центр імфобезпеки співпрацюватиме з платформою Україна-НАТО. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3220319-borotba-z-fejkami-centr-informbezpeki-spiivpracuvatime-z-platformou-ukrainanato.html> (дата звернення 20.06. 2021)
10. МКІП: Презентовано Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. URL: <https://mkip.gov.ua/news/5234.html> (дата звернення 20.06. 2021)
11. Питання Центру протидії дезінформації: Указ Президента України від 7 травня 2021 року № 187/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/2021#Text> (дата звернення 20.06. 2021)

References:

1. Upravlinnia suspilnym rozvytkom: slovnyk-dovidnyk / Za zah. red. A. M. Mykhnenka, V. D. Bakumenka. [Management of social development: a dictionary-reference book] – K.: Vyd-vo NADU. – 2006. – S.72 [in Ukrainian].
2. Terakt v Lutsku: shcho ne tak zrobyly Zelenskyi, Avakov ta SBU. [Terrorist attack in Lutsk: what Zelensky, Avakov and the SBU did wrong]. *www.bbc.com*. Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/features-53442972> [in Ukrainian]
3. Cherhovyi skandal u «Sluzi narodu». Yak liubliat Ukrainu Lukashenko i Shevchenko? [Another scandal in the «Servant of the People». How do Lukashenko and Shevchenko love Ukraine?] *www.radiosvoboda.org* Retrieved from : <https://www.radiosvoboda.org/a/cherhovyy-skandal-u-sluzi-narodu-lukashenko-i-shevchenko/31215819.html> [in Ukrainian].
4. Novi Sanzhary protestuiut cherez prybuttia evakuiovanykh z Kytaiu. [New Sanjars are protesting the arrival of evacuees from China]. *www.bbc.com*. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-51570606> [in Ukrainian].
5. Pro Natsionalnu kontseptsiiu spivpratsi iz zakordonnymy ukraintsiamy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 13.10.2006 № 875. [Decree of the President of Ukraine «About the National Concept of Cooperation with Foreign Ukrainians»]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875/2006#Text>. [in Ukrainian].
6. Derzhavna prohrama spivpratsi iz zakordonnymy ukraintsiamy na period do 2020 roku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 travnia 2018 r. № 344 [Resolution of the Cabinet of

Ministers of Ukraine «State program of cooperation with foreign Ukrainians for the period up to 2020». *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344-2018-%D0%BF#n16> [in Ukrainian].

7. Kontseptsia derzhavnoi prohramy spivpratsi iz zakordonnymi ukraintsiamy na period do 2020 roku: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 chervnia 2017 r. № 428-r. [Orders of the Cabinet of Ministers of Ukraine « The concept of the state program of cooperation with foreign Ukrainians for the period up to 2020». *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428-2017-%D1%80#n9>. [in Ukrainian].

8. Zvit pro ohliad vytrat derzhavnoho biudzhetu u sferi zovnishnikh znosyn u chastyni biudzhetnoi prohramy 1401110 «Finansova pidtrymka zabezpechennia mizhnarodnoho pozytyvnoho imidzhu Ukrainy», zabezpechennia diialnosti Ukrainskoho instytutu, zakhody shchodo pidtrymky zviazkiv z ukraintsiamy, yaki prozhyvaiut za mezhamy Ukrainy.[Report on the review of state budget expenditures in the field of foreign relations in the part of budget program 1401110 “Financial support to ensure the international positive image of Ukraine», ensuring the activities of the Ukrainian Institute, measures to maintain relations with Ukrainians living outside Ukraine]. *mfa.gov.ua*. Retrieved from <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/zvit-oglyadu-vitrat-2018-2020.pdf>. [in Ukrainian].

9. Borotba z feikamy: Tsentr infobezpeky spivpratsiuvatyme z platformoiu Ukraina-NATO. [Fight against fakes: The Center for Information Security will cooperate with the Ukraine-NATO platform]. *www.ukrinform.ua* Retrieved from : <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3220319-borotba-z-fejkami-centr-informbezpeki-spivpracuvatyme-z-platformou-ukrainanato.html> [in Ukrainian].

10. MKIP: Prezentovano Tsentr stratehichnykh komunikatsii ta informatsiinoi bezpeky.[MKIP. The Center for Strategic Communications and Information Security was presented] *mkip.gov.ua* Retrieved from : <https://mkip.gov.ua/news/5234.html> [in Ukrainian].

11. Pytannia Tsentru protydii dezinformatsii: Ukaz Prezydenta Ukrainy vii 7 travnia 2021 roku № 187/2021.[Decree of the President of Ukraine « Questions of the Center for Counteracting Disinformation»]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/2021#Text> [in Ukrainian].